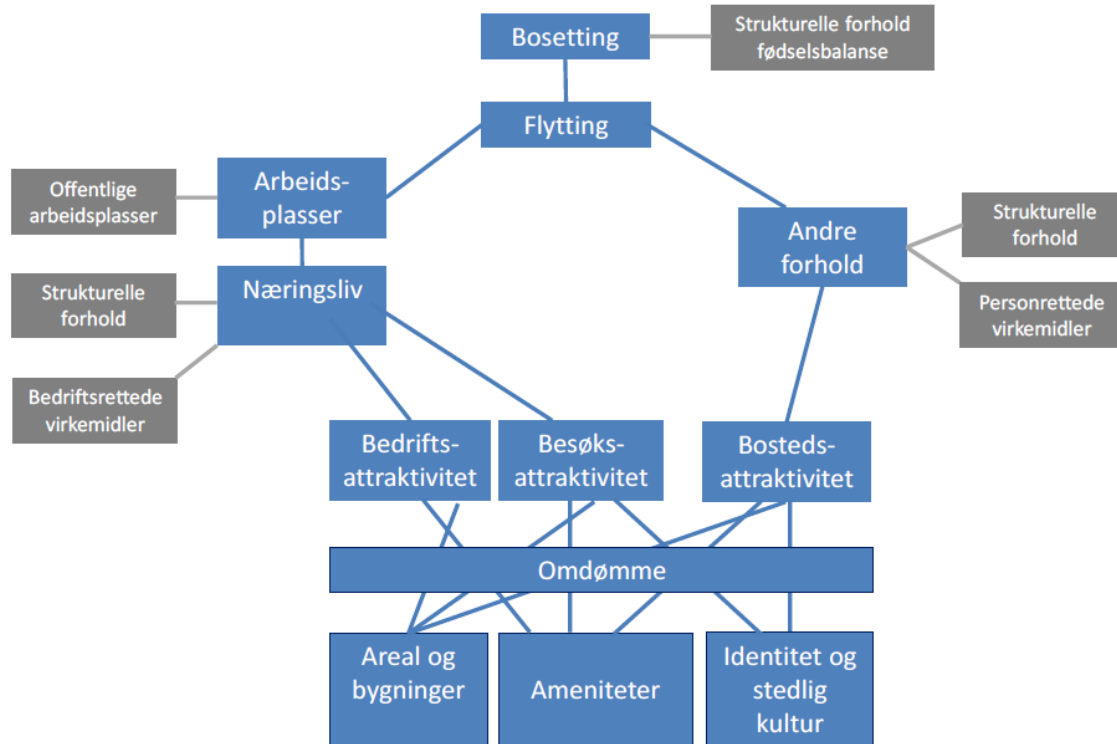

Teorigrunnlag lokalsamfunnsutvikling

Lokalsamfunnsutvikling i Steinkjer skal bygge på regjeringens programteori for attraktivitet¹. Modellen beskriver vekst som positiv befolkningsutvikling, basert på henholdsvis strukturelle forhold, rammebetingelser, bedriftsattraktivitet, besøksattraktivitet og bostedsattraktivitet (se figur).

Strukturelle forhold og rammebetingelser er eksterne utviklingsdrivere, som for eksempel størrelse, lokalisering, sentralisering, arbeidsmarkedsintegrasjon, vekst/ nedgang i nabokommuner, rammebetingelser som staten har innført o.l. Eksterne drivere kan i begrenset grad påvirkes lokalt i vår region. I programteorien er attraktivitet definert som *vekst som ikke kan forklares gjennom analyse av strukturelle forhold og rammebetingelser*.

Modellen peker på tre attraktivitetsdimensjoner, som i stor grad kan påvirkes lokalt;

- bostedsattraktivitet
- bedriftsattraktivitet
- besøksattraktivitet

Økt bedrifts- og besøksattraktivitet gir arbeidsplassvekst, som gir grunnlag for tilflytting og økonomisk vekst. Økt bostedsattraktivitet gir tilflytting og gjør det enklere for offentlige og private virksomheter å rekruttere kompetent arbeidskraft.

¹ Forslag til ny programteori for attraktivitet, Milepelsnotat 2 (Telemarksforskning notat nr. 11/2013, Knut Vareide, Lars Kobro og Hanna Storm).

Begrepene omdømme og attraktivitet nevnes ofte i samme åndedrett, men er ikke synonyme. Attraktivitet omfatter omdømme, men attraktivitet omfatter også stedets materielle og immaterielle goder (dvs. areal, bygninger og ameniteter) og stedlig identitet og kultur.

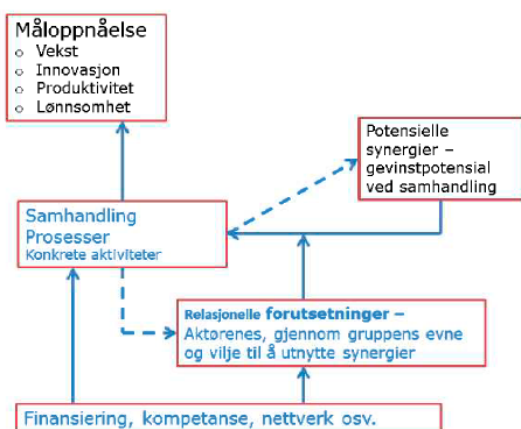
Amenitet kan oversettes med *stedlige tilbud og egenskaper*, som omfatter kulturtilbud, muligheter for friluftsliv, idrettsfasiliteter, barnehager, kafeer og puber mm.

Arbeid for bedre omdømme og økt attraktivitet kan foregå på både på kommunenivå og ved mindre steder. I forhold til at en del av plattformen i Steinkjerprofilen er levende småby med bygder i utvikling, er det aktuelt å satse på både by- og bygdekvaliteter i Steinkjer. Kortnebbgåsas ve og vel er et eksempel på omdømmebygging for å øke bostedsattraktivitet i Beitstad. Foreningen er lagt merke til på en positiv måte, både blant folk som bor i Beitstad og folk utenfor Steinkjer.

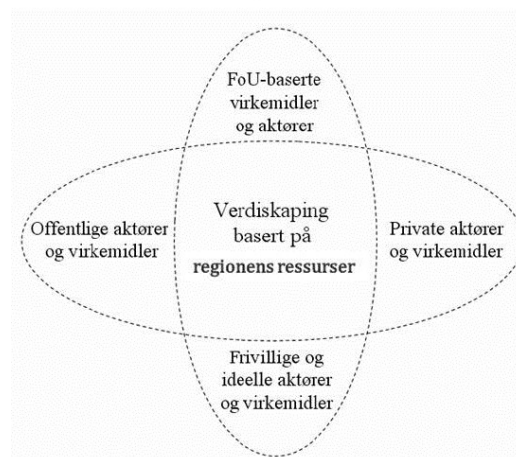
Summen av alle utviklingsprosesser innenfor både omdømmebygging, areal og bygninger, samt stedlige tilbud, egenskaper, identitet og kultur er med å skape Steinkjers totale attraktivitet. Steinkjer var nummer 146 (av 428) på Telemarksforskning attraktivitetsbarometer i 2012.

Relasjonelle forutsetninger

Distriktsenteret og KMD bestilte i 2012 studien *suksessrike distriktskommuner*. Resultatene viser at roller, kultur og personer med forandringskraft er viktige suksesskriterier. Mange aktører innen bostedskvalitet, arbeidsmarkeder, næringsliv og kunnskapsmiljøer må spille sammen og forsterke hverandre for å lykkes regional utvikling. Grad av måloppnåelse vil være avhengig av om man lykkes i å etablere god samhandling og relasjonelle forutsetninger (se figur). For å illustrere aktørene som må være involvert i partnerskap for lokal utvikling og vekst, bruker Steinkjer kommune kvadrupel helix modell (se figur).

Kvadrupel helix

SWOT-analyse for Steinkjer som administrasjonssentrum fra januar i år avdekket at det vår region har sterke aktører i alle deler av trippel helix, men at potensialet for samhandling ikke utnyttes godt nok. Den nasjonale kulturindeksen² viser at Innherred har en meget sterk frivillig sektor i landssammenheng. Vi har derfor alle forutsetninger for å oppnå økt regional vekstkraft gjennom å utnytte potensialet i kvadrupel helix for vår region.

² Telemarksforskning, www.tmforsk.no/kulturindeks.

Sosiokulturell stedsanalyse

Sosiokulturelle stedsanalyser retter søkelyset mot at ulike aktører har forskjellig forhold til stedlige omgivelser, bruker dem til ulike formål og har sammenfallende eller ulike interesser knyttet til hva slags stedsutvikling som bør prioriteres. Sentrale begrep i slike analyser er; stedsbruk, stedsbilder og stedsinteresser. Sosiokulturelle stedsanalyser kan gi verdifull kunnskap til bruk i arbeid med stedsutvikling og større planleggingsarbeid. De kan også brukes som grunnlag for en mer aktiv omdømmebygging og strategisk profilering av steder, byer eller regioner³.

Fysisk planlegging og utvikling av et sted berører sosiale grupper ulikt. Det er derfor viktig å kartlegge og analysere ulike personers opplevelser, erfaringer, og ønsker for stedet som premiss for utviklingsarbeidet. En sosiokulturell stedsanalyse kan avdekke andre opplevelser og erfaringer enn det folk flest tror. Analysen kan bidra til å skaffe et bredere kunnskapsgrunnlag, avvikle myter og utfordre etablerte fordommer⁴. Metoden er derfor egnet til å håndtere diskurs i plan- og utviklingsprosessene. Uenighet har en tendens til i ordinære prosesser for innbyggermedvirkning.

Cultural Planning

Cultural Planning handler om å bruke kulturelle ressurser i samfunnsplanlegging og -utvikling⁵. Begrepet kultur brukes her både i forhold til kulturaktiviteter og ressurser, men også i bredere forstand til levemåte, verdigrunnlag og orientering. Innfallsvinkelen er en holistisk, positiv tilnærming til samfunnsutvikling gjennom et nedenfra og opp perspektiv, der lokale ressurser, lokale behov, samarbeid på tvers av etablerte sektorer, strukturer, profesjoner og nivåer er en forutsetning.

Cultural Mapping er metodene som brukes for å avdekke stedets kapital i vid forstand. Hva kjennetegner eget lokalsamfunn? Hva har vi av kvaliteter, aktiviteter, kunnskap og ressurspersoner, og hvilke ideer og innspill har ildsjeler, ressurspersoner og sentrale aktører for videreutvikling av lokalsamfunnet. Verktøykassen i seg selv er stort sett den samme som brukes av planleggere og samfunnsutviklere generelt. Forskjellene knytter seg til innfallsvinklene, til måten vi tenker og legger opp arbeidet på, til bredde og dybde i undersøkelsene og til tidspunktet for når befolkningen, ressurspersonene og interessentene kontaktes og involveres i pågående prosesser.

Cultural planning og mapping skjer på operativt nivå, mens stedsanalyse er mer strategisk/taktisk. Brukt sammen vil derfor disse to arbeidsmetodene utfylle hverandre, og bidra til bedre utviklingsprosesser.

³ www.regjeringen.no/no/sub/stedsutvikling/ny-prosess-og-verktoy/stedsanalyser/id524610.

⁴ www.husbanken.no/omradeloft/kunnskapsmateriale/verktoy-og-veiledningsmateriale/overordnet-planlegging/underartikkel-stedsanalyser.

⁵ www.noku.no/kulturogsamfunn/cultural-p